

Getijden

De nieuwsbrief van wal tot schip, van sluis tot dok

Editie 7, 2018

Voorwoord

Op 4 oktober jl. hebben vertegenwoordigers van diverse organisaties die het Antwerpse watererfgoed genegen zijn een memorandum ondertekend op het MAS. Hierbij de toespraak van Eddy Steur, voorzitter van Watererfgoed Vlaanderen:

Laat me beginnen om Marieke Van Bommel en Jef Vrelust te bedanken voor hun gastvrijheid om hier ons memorandum te mogen voorstellen.

Ons memorandum gaat over Watererfgoed in Antwerpen en dan is de zesde verdieping van het Mas geen verkeerde plaats om daar iets over te vertellen.

Hoewel we ons betere locaties kunnen voorstellen en dan verwijst ik naar de ontevreden reacties die ik mij herinner bij de opening van dit, ondertussen voor Antwerpen, iconische gebouw.

Het werd in den beginne niet goed begrepen dat het MAS geen maritiem museum zou zijn en dus geen verbeterde heruitgave van het gesloten Nationaal Scheepvaartmuseum in het Steen.

Vanuit Watererfgoedkringen werd bij de beleidsvoerders aangedrongen op een echt maritiem museum, de tweede grootste haven van Europa waardig. De boodschap werd door het stadsbestuur opgepikt en gaandeweg kreeg de idee gestalte om het droogdokeneiland te herbestemmen naar een maritieme museumsite.

Het stadsbestuur schreef een architectuurwedstrijd uit en er werd zowaar een ontwerp gekozen. Waander Devillé werd aangetrokken om een waardestelling te maken van de vaartuigen die onder de hangars naast het Steen liggen en zowaar werden al een hele reeks vaartuigen vervoerd naar het droogdokkeneiland en daar netjes ondergebracht.

Het doet plezier dat de stad over de eigen stadsgrenzen heen keek en 2 platbodems, het Dolfijntje en de Courlis overbracht naar Tolerant in Rupelmonde. Een betere keuze kon er niet gemaakt worden, want er wacht deze twee vaartuigen nu een varende toekomst, dank zij de vrijwilligers van Tolerant.

In deze niet altijd even duidelijk zichtbare transitie naar een echt maritiem museum rezen heel wat vraagtekens en kritische bemerkingen, vooral als het over de herbestemming van de binnenvaartuigen gaat.

In deze turbulente overgangsfase vonden Pit de Jonge en ikzelf het nodig om de Watererfgoedzorgers van de stad rond de tafel uit te nodigen en te peilen naar hun verlangens en noden.

Het hoeft geen verwondering dat we eerst geconfronteerd werden met heel wat ongenoegen en frustraties. Het bleek dat de erfgoedorganisaties zich al veel te lang door de stad verwaarloosd voelden en niet voor vol aangezien werden.

Na een paar vergaderingen groeide het besef dat we wel eens op een kantelpunt beland konden zijn. Dat de keuzes, de inspanningen en de investeringen van het huidige stadsbestuur wel perspectief boden.

We moesten even stoppen met klagen waar het de afgelopen decennia fout gelopen was en ons realiseren dat zich nu een enige kans voordoet om de lijn door te trekken naar de realisatie van een maritiem museum. Het is nu of nooit. Alles hangt af van de beslissingen van de volgende legislatuur. Gaat die de voornemens van de huidige legislatuur in beleidsdaden omzetten?

Tijd om de kandidaat bestuurders er op te wijzen wat de Watererfgoedsector in Antwerpen wil, sterker nog, wat die te bieden heeft. En dat is meer dan een aantal verzamelingen boten en maritieme objecten. De vrijwilligersorganisaties herbergen heel wat enthousiasme en expertise en willen hun vrije tijd ter beschikking stellen van het onderhoud van ons maritiem patrimonium.

Zij belichamen allemaal de trots over de ziel van Antwerpen en het besef dat die ziel maritiem is, want de geschiedenis, de tradities, de gebruiken en gewoonten van de Antwerpenaar zitten geworteld in een nautische cultuur. Stad en omgeving maar ook de welvaart en de levenskwaliteit van de

inwoners zijn onlosmakelijk verbonden met de Schelde. Het is wezenlijk voor de mens en zijn omgeving om die waarden te koesteren.

Want die waarden dreigen te worden overspoeld door een vloed van perverse begoochelingen via aanraakschermen allerhande, die maken dat ons historisch besef verschrompelt, denk maar aan de witte koepel die vorig weekeinde nog een toekomstblik gaf over de haven van de toekomst.

Wij presenteren ons memorandum op een meer bescheiden en alvast goedkopere manier en we nodigen u graag uit om het hier en nu te ondertekenen. Vanaf vandaag gaat u ook de gelegenheid hebben om het manifest digitaal te verspreiden en te ondertekenen.

Wij zullen het dan te gepasten tijde overmaken aan de mensen die tijdens de volgende legislatuur over Antwerpen en haar maritiem museum zullen gaan. Hopelijk begrijpen zij dat de Watererfgoedorganisaties hun kennis, ervaring en diensten aanbieden om samen met de stad het beste maritiem museum in de wereld te bouwen. Wat een cadeau aan Antwerpen!

Het belang van het memorandum

Het memorandum moet een leidraad worden voor het volgende gemeentebestuur van de stad. Het memorandum is uitermate belangrijk, want al meer dan duizend jaar heeft Antwerpen haar vitaliteit, haar dynamiek, haar welvaart en haar maatschappelijke verwevenheid aan de Schelde en de scheepvaart te danken.

Het Antwerpse Watererfgoed-patrimonium is het grootste en het meest diverse van het land. De rijkdom van dit aanbod van Watererfgoed maakt ons klaar voor een nieuwe stap.

Vele non-profit spelers zorgen gedreven voor het watererfgoed in stad en haven. Zij verzamelden in de loop der jaren een ongeziene collectie. Daar hebben talloze vrijwilligers belangeloos ingestaan voor de zorg ervan.

Watererfgoedzorgers van Antwerpen verenigen zich onder de werknaam *Waterkolk* als een project van Watererfgoed Vlaanderen vzw. Waterkolk verheugt zich in de beslissing van het huidige stadsbestuur om op het Droogdokkeneiland een nieuw maritiem museum te vestigen.

Waterkolk popelt om het toekomstige Antwerpse Watererfgoedbeleid met raad en daad bij te gaan staan.

De volgende legislatuur zal immers belangrijke beslissingen moeten nemen om het watererfgoed een grotere zichtbaarheid en ontsluiting te geven.

Het komt er nu op aan om de ontelbare beeldbepalende watererfgoed elementen van Antwerpen te integreren in sociale, toeristische, architecturale, wetenschappelijke, educatieve en andere krachtlijnen met de verhoopte maatschappelijke relevantie.

Het betrekken van onze watererfgoedorganisaties bij het toekomstige beleid en de uitvoering daarvan kan het aanbod van het door de stad beheerde watererfgoed verbreden. Samen kunnen we de werking, het behoud en de ontwikkeling van de nautische schatten vergroten.

Waterkolk hoopt dat de komende legislatuur...

- De plannen voor het nieuwe maritiem museum op het Droogdokkeneiland concretiseert.
- Een breed gedragen visie uitwerkt voor de korte en lange termijnwerking.
- Een brede publiekswerking uitbouwt door een grote interactie van watererfgoed met socio-culturele activiteiten.
- Gebruik zal maken van de kennis en inzet die de Waterkolk-vrijwilligers ten dienste willen stellen bij de uitwerking van het nieuwe maritieme museum.
- Een door alle spelers erkend professioneel werkingssecretariaat opricht dat zal waken over de uitvoering van een door de watererfgoed-organisaties gedragen plan.
- De onderlinge samenwerking in het bewaren van en doorgeven van de passie voor ons maritiem erfgoed bevordert.
- De expertise en de inzet van talloze vrijwilligers zal erkennen en efficiënter zal maken onder meer door het opstarten van een vrijwilligerspoel en het bewaken van het vrijwilligersstatuut.
- Mee zal werken aan een geïntegreerd programma dat de haalbaarheid

van een Watererfgoedcentrum in het droogdokkengebied ondersteunt, zowel vanuit de privésector, de haven- en scheepvaartmilieus, de cultuur- en de evenementenmilieus als de sociale en andere maatschappelijke sectoren.

- Sociale tewerkstelling en aanverwante opleiding inzet bij de exploitatie van een sloopatelier en eetcafé

De petitie is erg belangrijk en kan onze steun goed gebruiken. Klik hieronder om meer te lezen en jouw naam toe te voegen:

https://secure.avaaz.org/nl/petition/De_beleidsmakers_van_Antwerpen_Waterkolk_memorandum_Watererfgoed_Antwerpen/?kwDWIkb&utm_source=sharetools&utm_medium=email&utm_campaign=petition-578566-De_beleidsmakers_van_Antwerpen_Waterkolk_memorandum_Watererfgoed_Antwerpen&utm_term=wDWIkb%2Bnl (Foto's: Pit de Jonge)

Tentoonstelling 'Ons Maritiem Erfgoed'

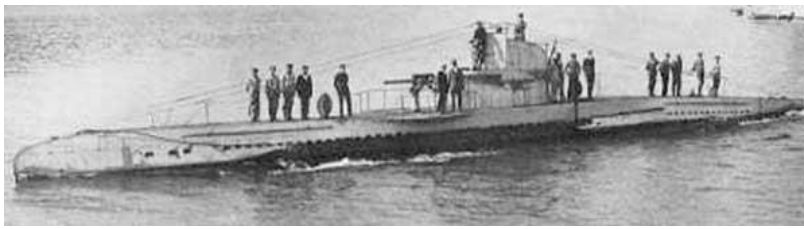
Op 21 september opende Staatssecretaris voor de Noordzee Philippe De Backer de tentoonstelling 'Ons Maritiem Erfgoed' in het Natiënhuis te Antwerpen.

Met behulp van uniek en authentiek foto- en filmmateriaal schetst de expo een beeld van de rol van onze zeevarenden tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Er zijn ook onderdelen van U-boten te zien die duikers Tomas en Dirk Termote hebben 'opgedoken' uit de Noordzee. Nog tot 28 oktober 2018, telkens op vrijdag, zaterdag en zondag van 13u00 tot 18u00. Adres: Natiënhuis, Jordaenskaai 25, 2000 Antwerpen (recht tegenover het Steen). **Je moet aanbellen om de tentoonstelling te kunnen bezoeken! (beveiligde toegang)** (Foto: Marcel Schoeters)

Oproep: Paul Vermaut is op zoek naar informatie over zijn oom, die marconist was aan boord van een Belgisch schip tijdens de Eerste Wereldoorlog. Hij is op zoek naar de juiste kanalen om die carrière te kunnen traceren: paul.vermaut@telenet.be

Tomas Termote M.A. spreekt over de in 2017 teruggevonden duikboot van de Duitse Keizerlijke Marine.

In de bovengenoemde toespraak meldde Staatsecretaris De Backer dat er ondertussen al 11 wrakken voor de

Belgische kust zijn erkend als 'Cultureel erfgoed onder water'. Over het wrak dat pas vorig jaar werd ontdekt, komt Tomas Vermote een lezing geven.

In december 1916 verging de Duitse UB-29 met man en muis in het Kanaal. Hij maakte deel uit van de gevreesde U-bootvloot die de Duitse Keizerlijke Marine in de bezette Vlaamse havens had ondergebracht. Deze U-bootvloot had in mei 1918 2,5 miljoen ton aan geallieerd scheepvaartverkeer tot zinken gebracht.

Groot-Brittannië stond aan de afgrond van de hongersnood... De Britten waren overtuigd dat één van hun oorlogsschepen de UB-29 had gekelderd voor de kust van Dover.

Geen enkele van de opvarenden kon dit verhaal bevestigen of weerleggen. Meer dan 100 jaar later, in de zomer van 2017, werd een mysterieus obstakel teruggevonden en onderzocht voor de kust van Oostende. Het bleek het wrak te zijn van een quasi intacte Duitse onderzeeboot.

Enige tijd later raakt de identiteit gekend: UB-29. Intrigerend is dat het wrak ver van de oorspronkelijk aangegeven zinkingsplaats is teruggevonden. Deze vondst bewijst dat je historische bronnen kan corrigeren met maritieme archeologie.

Tomas Termote vertelt ons het hele macabere verhaal op **vrijdag 26 oktober om 20 h in het Natiënhuis, Jordaenskaai 25, Antwerpen** (recht tegenover het Steen) (Betaalparking "Grote Markt" op 100 m.) Toegang is gratis. Wegens beperkt aantal plaatsen, gelieve aan te melden op secr@watererfgoed.be

Belvédère aan Droogdokkenpark officieel open

De Stad Antwerpen en de Vlaamse Waterweg hebben uitgepakt met de officiële inhuldiging van het Belvédère aan het Droogdokkenpark.

Het Belvédère is een groot, groen, architecturaal zeshoekig uitkijkpunt van 2 hectare aan de Schelde.

Op het uitkijkpunt legde het Antwerpse vastgoedbedrijf AG VESPA samen met aannemer Artes Roegiers een park aan met 65 nieuwe bomen, een wandelpad en een plein aan de ingang.

De komende jaren volgt de rest van het Droogdokkenpark: een unieke groene uitwaaipelek van 11 hectare. (Foto: Marcel Schoeters)

Weg Havenhuis

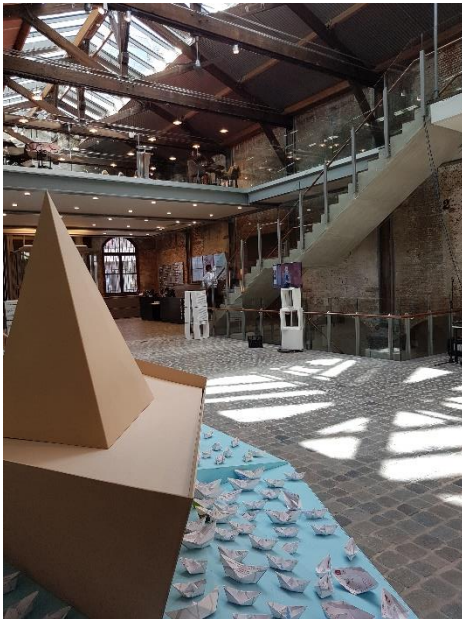

Het vroegere Havenhuis van Antwerpen aan de Entrepotkaai is amper 20 jaar oud en dus veel te jong om al watererfgoed te zijn (hoewel zijn opvolger dat al wel is).

Dat zal het ook niet worden, want het gaat tegen de vlakte. Trouw aan de op het Eilandje heersende trend moet het gebouw plaats maken voor luxeflats.

De naam van het project is: 'Aequor'. (Foto: Marcel Schoeters)

Red Star Line Museum krijgt facelift

Op 21 september ging het Red Star Line Museum weer open na een periode van verbouwingen. Als gevolg daarvan kreeg de balie een nieuwe plaats links in de inkomhal, pal onder de mezzanine waar nu het café een plaats heeft gekregen.

Het museum blijft echter een plaats waar je voortduren nieuwe verhalen kan ontdekken, zei Schepen van Cultuur Caroline Bastiaens.

De vaste collectie werd aangevuld met persoonlijke voorwerpen afgestaan door nakomelingen van mensen die via de RSL in de VS een nieuw leven hebben weten op te bouwen.

Dichter bij huis organiseerde het museum aan de hand van interviews getuigenissen van mensen die van elders naar Antwerpen zijn gekomen. Deze zijn ondergebracht in de tijdelijke tentoonstelling 'Thuishaven'.

Vanaf 31 oktober toont Carl De Keyser de tentoonstelling 'Higher Ground', een opvolger van zijn 'Moments before the Flood' uit 2012. Deze keer beeldt hij het dagelijkse leven in van mensen die hun toevlucht zoeken in de bergen nadat ze gevlucht zijn voor het wassende water. (Foto: Marcel Schoeters)

De Durme ontwaakt

De 5 gemeenten aan de Durme hebben op 25 september samen met 10 partners hun visie voorgesteld op het onthaal en de ontsluiting van de Durmevallei.

Deze partners zijn: 'Schelde Sterk Merk Regionaal Landschap Schelde-Durme', De Vlaamse Waterweg nv, Agentschap

Natuur en Bos en de toeristische partners Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Scheldeland en Toerisme Waasland.

De ambitie bestaat erin van de Durmevallei, van Lokeren tot Temse, één samenhangend buitengebied maken met plaats voor waterveiligheid, natuur, landbouw en recreatie/toerisme.

De Durmevallei is ook een belangrijke bouwsteen van het Rivierpark Scheldevallei. Tot voor kort was de Durme een wat ingeslapen waterloop, maar het Sigmoplan heeft daar verandering in gebracht. Vandaar de slogan 'De Durme ontwaakt!'

De naam 'Durme' wordt sinds een ministerieel besluit van 1936 nog maar alleen gebruikt voor het gedeelte dat loopt van de samenvloeiing van de Moervaart en de Zuidlede bij Daknam tot de monding tussen Hamme en Tielrode, over een afstand van 23,8 km. Oorspronkelijk liep de Durme van Tielt tot Temse. Pas toen de opeenvolgende Sint-Elisabethvloeden de Westerschelde definitief vormden, kreeg de Durme getijden. Het was ook toen dat de monding verschoof van Temse naar Tielrode. (Foto: Toerisme Oost-Vlaanderen/David Samyn)

Werkzaamheden aan de Kleine Aa goed voor landbouw, vissen en droge voeten

De Provincie Antwerpen is dan weer gestart met de uitvoering van belangrijke werkzaamheden in en om de Kleine Aa tussen Essen de grens met Nederland.

Aannemer Van Raak uit Ravels zal twee ruilverkavelingsstuwten verwijderen en vervangen door nieuwe

meanders en een vistrap.

De ingrepen zullen de wateroverlast stroomafwaarts beperken en bovendien de vismigratie vanuit Nederland naar Vlaanderen bevorderen.

Dit is vooral goed nieuws voor het Bempje dat sinds 2016 werd waargenomen in de Kleine Aa. Dit bodemvisje gedijt goed in Kempische beken met goede waterkwaliteit.

De aanwezigheid van dit visje doet dus vermoeden dat de waterkwaliteit van de Kleine Aa verbetert. Naast werkzaamheden aan de Kleine Aa treft de provincie maatregelen om de landbouwafwatering duurzamer te maken.

Zo komen er stuwtes in de perceelgrachten en zullen bestaande drainagesystemen peil gestuurd worden. Het dichtgegroeide grachtenstelsel in natuurgebied wordt geherwaardeerd door het weer open te maken. De werkzaamheden zullen ongeveer 80 dagen in beslag nemen.

Met dit project participeert de Provincie Antwerpen in het Europees samenwerkingsprogramma Interreg Triple C (Climate resilient, Community based, Catchment planning and management), dat inzet op klimaatadaptatie via innovatief integraal waterbeheer. (Foto: Provincie Antwerpen)

Waterbus heeft nieuwe routes

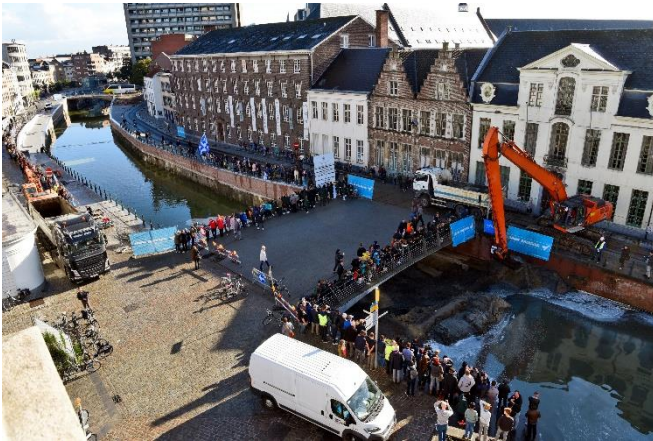
De steeds populairder wordende Waterbus heeft er sinds 8 oktober een noordelijke route bij in het havengebied. Vanaf begin 2019 komt hier een oostelijke route bij naar het Albertkanaal.

Sinds zijn lancering op 1 juli 2017 heeft de waterbus al ruim 300.000 passagiers vervoerd op de lijn tussen Hemiksem en het Steenplein.

Passagiers varen nu vanaf het Steenplein richting haven, met tussenstops in Sint Anna, Zwijndrecht en eindhalte in Kallo. Na een korte inlooperperiode met een dienstregeling met elk uur één afvaart, zullen vanaf 29 oktober twee waterbussen het nieuwe traject bedienen met een dienstregeling met elk half uur een afvaart.

Vanaf midden 2019 wordt het aantal haltes verder uitgebreid naar Droogdokkenpark, Van Cauwelaertsluis, Fort Liefkenshoek en Lillo. (Foto: Havenbedrijf Antwerpen)

Leie en Schelde komen weer samen in Gent

In Gent is de historische verbinding tussen de Leie en de Schelde in ere hersteld. Dat gebeurde door het uitgraven van de dam aan de Reep die beide waterlopen 60 jaar lang van elkaar scheidde.

Het is precies aan de samenvloeiing van de twee rivieren, aan Portus Ganda, dat de stad haar ontstaan dankt.

Op 3 november e.k. viert Gent de 'doorbraak' met een groots feest. (Foto: Stad Gent).

Titanic-objecten niet naar Belfast

Meer dan 5.500 objecten afkomstig van het wrak van de 'Titanic' dreigen te worden verkocht op de publieke markt. Ze zijn momenteel nog eigendom van 'Premier Exhibitions', dat zijn faillissement heeft aangekondigd in de VS.

Een Brits consortium had gehoopt 14 miljoen pond (16 miljoen euro) bij elkaar te kunnen brengen om de objecten aan te kopen. Tot dat consortium behoorden 'Titanic Belfast', 'Titanic Foundation Ltd', het National Maritime Museum Greenwich en het National Museum Northern Ireland.

Een concurrerend consortium lanceerde een tegenbod. Een Amerikaanse rechtbank heeft echter beslist dat potentiële kopers minstens 21,5 miljoen dollar (19 miljoen euro) op tafel moeten kunnen leggen. Volgens de BBC was het hoogste bod afkomstig van het rivaliserende consortium. (Foto: Premier Exhibitions)

Agenda

13 oktober: Antwerp Race, de grootste wedstrijd voor zeiljachten van de Benelux. Grote boten starten in Breskens, kleinere in Terneuzen. Ze komen allemaal aan voor de Antwerpse rede. Vlak tegenover de locatie van de tentoonstelling 'Ons Maritiem Erfgoed'! Zie: www.antwerprace.be

15-18 oktober: Sint-Annaland (Zeeland): Bietentocht. Deze tocht wordt elk najaar gevaren door platbodems met een symbolische hoeveelheid bieten aan boord. Parcours: Sint-Annaland, Goes, Zierikzee, Bruinisse, Willemstad. www.bietentocht.nl info@bietentocht.nl

16-18 oktober: Blue Peter Hardzeildagen op het Grevelingenmeer. Meerdaagse zeilwedstrijd voor gaffelschepen en platbodems met opdrachten.

www.bluepeterhardzeildagen.nl info@bluepeterhardzeildagen.nl

27 oktober: Ziltfeest in Oostduinkerke. Zie : www.navigomuseum.be

27 november tot en met 24 februari 2019: Albert Van Dijckmuseum, Schilde: Tentoonstelling 'Schelde, een stroom van beelden'. Meer hierover in de volgende 'Getijden'.